

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק ראש השנה תשפ"ז

הרב מרדכי אלון שליט"א

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת נרות שבת וצאת יו"ט:

ירושלים - 18:15 | 19:25

תל אביב - 18:30 | 19:27

חיפה - 18:22 | 19:26

מגדל (כמנהג י-ם) - 18:15 | 19:24

באר שבע - 18:32 | 19:26

שופר של ראש השנה שחל להיות בשבת

אומרים שאנחנו מפעילים את מידת הזיכרון של הקב"ה בשופר. ויש לברר מהו המושג הזה "זכרון תרועה" וממנו נגיע לשופר.

אני משוכנע שהשנה כולנו מרגישים שזה שר"ה חל בשבת, אנו בעצם חוזרים בביכול אל השנה שהייתה לפני שלש שנים, ובעז"ה הפעם לגאולה שלמה. כשאנחנו אומרים שהקב"ה זוכר, כשאנחנו אומרים לקב"ה שאנו מבקשים ממנו לזכור, ושהוא "זוכר הברית" - למה בעצם אנחנו מתכוונים? הרי ברור שאין זה אותו זיכרון כמו שלנו. על הקב"ה כתוב - "כי אין שכחה לפני כסא כבודך". האם יש לנו הווא אמינא שיש?

המושג "זיכרון" אצל הקב"ה בעומק הוא שהקב"ה ממשיך את החיות המקורית, הוא מפעיל את נקודת החיות הראשונה של הכל. הקב"ה מעולם לא שכח. אז מדוע אנחנו בביכול צריכים לייצר בעולם זיכרון? ונשים לב שכל ענין השופר קשור דווקא לראש השנה - הזיכרון נמצא במוח, בראש. נשים על השולחן עוד נתון מדהים שאינני יודע אם שמנו אליו לב; בספר יחזקאל מופיע עוד יום אחד שנקרא "ראש השנה". שם הקב"ה שולח אותו מגולת בבל ומראה לו בחזונו את בית המקדש השלישי -

בַּעֲשָׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתָנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עָשָׂר שָׁנָה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִכְתָּה הָעִיר בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה הִיָּתָה עָלֶי יָד-ה' וַיָּבֵא אֶתִי שָׁמָּה. (יחזקאל מ', א')

וזו הפעם היחידה שמופיע הביטוי "ראש השנה" במקרא בכלל,² ולא על ראש השנה אלא על יום הכיפורים! רש"י מבאר שם שאותה שנה היתה אמורה להיות שנת יובל על פי החשבון,³ ובשנה כזו תוקעים בשופר ביום הכיפורים שהוא תחילת החירות לשחרור עבדים וכו', ולכן הוא נקרא שם "ראש השנה". אבל בעומק, אם ניקח את שנת היובל, הרי שזה לא מדויק לגמרי, כי שחרור העבדים מתחיל בשנה זו מתחיל בא' בתשרי, בראש השנה - הם נחשבים כבר משוחררים אך עדיין הם לא שבים הביתה כי עוד לא תקעו בשופר, אבל מאידך השנה כבר התקדשה. אז בינתיים הם יוצאים מבתי האדונים שלהם, יושבים בכיכרות, עטותיהם בראשיהם והם נהנים

במקדש תוקעים אך לא במדינה

כמו לפני שלש שנים, כך גם השנה ראש השנה יחול בשבת, וכן סוכות ושמחת תורה יחולו בשבת וזה יהיה נושא לימודנו היום. בראש השנה שחל בשבת, כידוע, אין תוקעים בשופר אך אומרים את פסוקי המלכויות, הזכרונות והשופרות.

הנושא הזה מופיע כבר במשנה -

יוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לְהִיטֵב בְּשַׁבָּת, בְּמִקְדָּשׁ הָיָה תוֹקְעִים, אֲבָל לֹא בְּמִדְיָנָה. (משנה ר"ה, ד', א')

הסיבה שלא תוקעין במדינה, כלומר מחוץ למקדש, היא שקיים חשש שיבואו לטלטל את השופר מרשות לרשות כדי להתלמד,¹ אמנם במקדש נמצא בית הדין הגדול והכהנים זריזים הם ולא יבואו לטעות ולטלטל ולכן שם אין חשש מעין זה של חילול שבת, ובנוסף יש כלל גדול ולפיו "אין שבות במקדש" היינו שכל הגזרה של טלטול לצורך מצווה איננה קיימת. זה המובן המעשי, אבל יש לכך רבדים עמוקים-פנימיים יותר שעלינו לעמוד עליהם, שהרי התורה אמרה שבאחד לחודש השביעי יש לתקוע בשופר, ולשופר הרי יש תפקיד כל כך גבוה וחשוב - ואם כן, איך יעשה אותו תפקיד ללא התקיעה בשופר?

חז"ל אומרים שהקב"ה מבקש שנמליך אותו בראש השנה -

אמר רבה: אמר הקב"ה - אמרו לפני בר'ה מלכויות זכרונות ושופרות. מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיבא לפני זכרונכם לטובה, ובמה? בשופר. (ר"ה ל"ד:)

ובשבת הביטוי המרכזי הוא "יום זכרון תרועה".

בראש השנה בעשור לחודש

לשופר יש תפקיד -

עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם. (רמב"ם הל' תשובה ג', ד')

הרמב"ם מבאר שהשופר הוא גזרת הכתוב אבל בעצם יש לו תפקיד כנ"ל, ובאימרה של רבה שהבאנו לעיל חז"ל בעצם

² בחומש דברים מופיע "...תמיד עיני ה' אליהם ביום מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה" (י"א, א'), אך גם שם לא כתוב "ראש השנה".
³ אך בפועל לא היה יובל כי זה היה אחרי החורבן.

¹ "גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירונו ד' אמות ברה"ר" (ר"ה, כ"ט:)

לשחטו לשם בעלי

אם אני צודק, ויום הכיפורים וראש השנה נקראים "ראש השנה", אז נשים לב לדבר המדהים הבא - בתורה מופיעים חמשת החגים ראש השנה ויום הכיפורים, ושלושת הרגלים, כלומר החגים נחלקים לראש - על שני חלקיו - ולרגליים. זה פלא.

ו-"מבשרי אחזה אלוה" גם לאדם יש איברים ומעליהם יש ראש בו החיות של כל האיברים. זה עוד לא מוגדר אבל זה מקור החיות של הכל. גזע הנשימה הוא במוח, מקור החיות הוא בראש.

נזכור שאנחנו מנסים לנתח מה קורה ביום "זכרון תרועה" היינו בראש השנה שחל בשבת כשאין לנו שופר, ומיד נגיע לזה אבל לפני כן בואו נשים לב לביטוי "ראש השנה"; המושג שנה בא משינוי. כפי שאמרנו, בראש, במוחין, נמצאת החיות, אין שם התחלה ואין שם סוף. אי אפשר להבחין בראש בסוגי החיות - מה עובר ללב, מה לרגל או לכליה וכו'. שם נמצאת החיות עצמה, מהות החיות. אני כן יודע שכל עוד המוח פועל - אין מוות. לא הלב קובע חלילה את רגע המוות אלא המוח.

אין עוד חג חוץ מראש השנה ששמו קשור לכל שאר החגים. בראש השנה אנחנו מבקשים לעורר את המוח, את המלוכה. הקב"ה רוצה שנעורר ונעלה את זכרוננו לפניו "כדי שיעלה זיכרונכם לפני". זכרונכם קיים תמיד, "אין שכחה לפני כסא כבודך", אך אנו מבקשים להעלות את "זיכרונכם לפני". ואיך עושים את זה? - בשופר.

השופר איננו דיבור, אלא הוא הצעקה הכי פנימית. הוא זעקה "מן המרחב קראתי י'ה ענני במרחב י'ה" (תהילים קי"ח, ה'). אנחנו באים מהמקום שבו אנחנו יודעים שהכל קשור אליך - "תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקדת יצחק". ומה היה בעקדה? זה לא נתפס כמה זה עמוק וכמה זה קשור לחיים שלנו ולמה שאנחנו צריכים לחוות תמיד, אבל בימים האלה במיוחד - בעקדת יצחק קרה לאברהם מה שיקרה לנו בראש השנה. הוא כבר היה עם המאכלת ביד, הוא הכין את עצמו להעלות את יצחק לעולה -

וַיִּשְׁלַח אֲבִרְהָם אֶת-יְדֹוֹ וַיִּקַּח אֶת-הַמֶּאֱכָלֶת לְשַׁחֵט אֶת-בְּנוֹ.
(בראשית כ"ב, י')

ואז קורא אליו מלאך ה' מן השמיים -

וַיֹּאמֶר אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם וַיֹּאמֶר הַנְּנִי. וַיֹּאמֶר אֶל-תְּשַׁלַּח יָדְךָ אֶל-הַנֶּזֶר וְאֶל-תַּעֲשֵׂ לֹא מְאוּמָה כִּי עֲתָה יִדְעָתִי כִּי-יֵרָא אֱלֹהִים אֵתָה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת-בְּנֶךָ אֶת-יְחִידְךָ מִמֶּנִּי. (שם י"א-י"ב)

לרש"י קשה, מדוע לא מספיק לומר לו "אל תשלח ידך אל הנער" ומדוע המלאך מוסיף - "ואל תעש לו מאומה"? והוא מבאר -

אמר לו אם כן לחנם באתי לכאן?! אעשה בו חבלה ואוציא ממנו מעט דם...

מזיו השכינה. המהר"ל אומר שראש השנה ויום הכיפורים הם בעצם ראש אחד, התחלה אחת - ראש שלם עם עשר ספירות בתוכו. היום הראשון, הוא המוח שנמצא למעלה למעלה, "היום הרת עולם", וביום זה המצווה היא בשופר. כך זה גם בכל שנה רגילה - המצווה בשופר בראש השנה היא כביכול הפוכה מיום הכיפורים; ביום הכיפורים המצווה היא לפתוח את הפה, להתוודות על החטאים, ואילו בראש השנה המצווה היא לא לדבר (כי אם אדבר לא אצליח לתקוע בשופר) אלא לנפוח קול מבפנים, מהבטן - והשופר הוא מה שמגלה את ההמלכה ואת העלאת זכרוננו לפני ה'.

בין ראש השנה ליום הכיפורים ישנם עשרת ימי תשובה, שבהם העבדים כבר אינם משועבדים לאדוניהם אבל עדיין לא חזרו לבתיהם. הם אוכלים, שותים ושמים, עטרותיהם בראשיהם כאמור וכאשר תוקעים בשופר ביום הכיפורים הם נפטרים לבתיהם סופית והשדות חוזרים לבעליהם - בין אם הם רוצים ובין אם לא. אין עוד עבדות בעולם. הכל שב למקורו. והשנה הזו נקראת יובל, מסביר הרמב"ן, על שם השופר שזהו שמו. הימים הללו נקראים "עשרת ימי תשובה" כי בימים האלה העבדים אמורים לשוב מבית הסוהר של שבע כפול שבע שנים. זו יחידה אחת שתחילתה ב-"היום הרת עולם".

להמליך את הקב"ה מחדש

שאלנו מהו הזיכרון אצל הקב"ה, וענינו שזה לעורר את נקודת החיות הראשונה, הבראשיתית. הזיכרון כאן הוא מלשון זָכַר, היינו המשפיע. זיכרון אנושי תפקידו לגשר על פני תקופה; אם אני נפגש במישהו מהעבר ואני זוכר אותו אני בעצם חוזר איתו בזמן למפגש הקודם שלנו. אך כשאנחנו אומרים שהקב"ה זוכר "מעשה עולם", זוכר את שרה, זוכר את רחל, זוכר הברית - הכוונה היא שהברית קיימת כל הזמן, שמעשה העולם קיים כל הזמן. אמנם העולם בנוי באופן שמבחינתי זה נראה מרוחק. מבחינתי אני צריך לחיות בעולם שבו הקב"ה צימצם את עצמו ונתן לי להיות בהרגשה כאילו הוא לא מולך עבשיו ולכן בראש השנה אני רוצה להמליך אותו מחדש. ראש השנה, כפי שהזכרנו לא אחת, אין בו וידוי, לא מזכירים בו חטאים, אנחנו לא עצובים אלא מרוצים בהמלכת המלך ובחיבור מחדש של המחשבה והרצון שלנו אל המקור האלוהי, אל השורש.

"היום הרת עולם". מצב קוסמי שכאילו מעביר לגילוי מחדש את הברית הקיימת. אני לא יורד לפרטים, לא מדבר, אלא מתחיל מחדש את תהליך ההריון. יום הכיפורים הוא כבר "תשובה תתאה". כאן אנו יורדים לפרטים, כאן הראש כבר לא עוסק במוח, בשופר, אלא בפה, בדיבור. יש וידוי מפורט. אחרי שבראש השנה חיברנו את המוח אל המלך, אל מקורו, "עבודת המוחין", ביום הכיפורים מגיע החלק התחתון של הראש, הוידוי, הדיבור בפה. אחרי שפעלנו בעשרת הימים האלה אנחנו יכולים לנקות ולשטוף את הלכלוך שנערם ברגשות ובמעשים של השנה החולפת.

אם השופר הוא הקרן שבראש האיל, אם השופר הוא הדבר שמבקש להעלות את המציאות לרמה של ראש, של מוחין עליונים, הרי ששבת עצמה באי העשיה שלה, בשביתתה, מרימה ומרוממת את העשיה למציאות של ראש, של מוחין עליונים. והתפקיד שלנו הוא לעשות את מה שעומד להתרחש עכשיו אצל אברהם - הוא רוצה לעקוד, והקב"ה עוצר אותו - "ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא א-להים אתה ולא חשבת את בנך את יחידך ממני". כאן לכאורה היתה אמורה להסתיים עקידת יצחק. הקב"ה היה אמור לומר לו את הדבר הגדול הבא -

בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם-ה' כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׁכְתָּ אֶת-בְּנֶךְ אֶת-יְחִידְךָ. כִּי-בָרַךְ אֲבִירְךָ וְהִרְבָּה אֲרֻבָּה אֶת-זֶרְעֶךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָחוֹל אֲשֶׁר עַל-שֹׁפַת הַיָּם וִירֶשׁ זֶרְעֶךָ אֶת שְׂעַר אֲבִייוֹ. וְהִתְבָּרְכוּ בְּזֶרְעֶךָ כָּל גִּנֵּי הָאָרֶץ עֲקֵב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקִלִּי. (בראשית כ"ב, ט"ז-י"ח)

אבל כאן מתרחש פתאום דבר נוסף שמי שיודע להעמיק בו ימצא שדווקא הוא שיא העקדה. אברהם נושא את עינו למעלה בפעם השניה. בפעם הראשונה הוא נושא את עינו וראה את המקום מרחוק, יחד עם יצחק, והם ראו -

רְאוּ אֵד תְּלוּלָה / מְהֵרָה עֲצִי עוֹלָה

יַחַד בְּאַהֲבָה כְּלוּלָה / יִשְׁרֵי בְּעֶרְבָה מְסֻלָּה. (פיוט אם אפס רובע הקו, שם)

המסילה הזו היתה המסילה בין הארץ לשמיים, בערבה, בעולם, במדבר הזה שהארץ לא מרגישה את השמיים ולכן היא מדבר כי היא לא מקבלת את המים. והגיעו למוחין שם למעלה, מקום שהחיות שם היא מאוחדת - ראש השנה, השינויים הם כבר האיברים.

להפוך את המחשבה לממשות

אברהם נושא שם את עינו ורואה את המקום מרחוק כשהוא התעלה מעל לנערים, מעל לעולם, ועלה עם יצחק אל ההר. והנה כעת אברהם נושא את עינו שוב כשהוא טעון בכל הכוחות שהוא הביא לעולם עד לרגע הזה -

וַיֵּשֶׁא אֲבִירָהּם אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה-אֵיל אַחֵר גָּאֲחוֹ בְּסִבְךָ בְּקֶרְנָיו וַיֵּלֶךְ אֲבִירָהּם וַיִּקַּח אֶת-הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֵלָה תַּחַת בְּנוֹ. (בראשית שם י"ג)

וכשהוא מבין שכל העולם כולו רוצה להמליך את הקב"ה - הוא רואה איל. רש"י אומר "והנה איל" - "מוכן היה לכך מששת ימי בראשית". הפרט הקטנטן הזה שנראה כשולי, כהערת שוליים אחרי סיפור העקדה - הוא כל סיפור העקדה; גם את המשך הפסוק יש להבין. מהו "אחר"? באיזה "סבך"? רש"י אומר -

אחר. אחרי שאמר לו המלאך אל תשלח ידך, ראהו כשהוא נאחז, והוא שמתרגמין וזקף אברהם עינוהו בתר אליו. (שם ברש"י)

ואז האיל רוצה לרוץ אל אברהם, אך הוא נתקע בסבך -

זה נשמע נורא, אבל אברהם בעצם אומר - 'לאן אני לוקח את כל ההתעלות הרוחנית, את האקסטזה שהגעתי אליה עכשיו? הרי אני צריך לפעול, צריכה להיות כאן איזושהי פעולה. כדי להמליך אותך, רבש"ע, אני הבאתי את העולם, רוממתי אותו והחזרתי את הכל אליך. הכל עכשיו זה אתה - "לך ידי, לך רגלי, לך לבי, וממך היא תכונתי" (פיוט "לך אלי תשוקתי"), הכל עקוד אליך. איך אני מביא את זה לידי ביטוי? איך אני תוקע? מה אני עושה?'.

...אמר לו אל תעש לו מאומה, אל תעש בו מום. (שם ברש"י)

שם היה המזבח, המקדש - בעולת יצחק נחנך המזבח, אבל סופו של הסיפור, נשים לב, בשופר שלא תקעו בו, בעולה שלא נשחטה. הכל היה מוכן -

צִנְאָר פֶּשֶׁט מְאֻלִּי / וְאָבִיו נִגַּשׁ אֵלָיו

לְשַׁחֲטוֹ לְשֵׁם בְּעֵלָיו / וְהִנֵּה אֲדֹנִי נֹצֵב עָלָיו. (פיוט סליחות "אם אפס רובע הקו", לר' אפרים מרגנשבורג)

זה לא יאמן; אחרי שהוא מבקש מאביו "קשרני", יצחק הגיע למדרגה שבה הוא פושט את צווארו מאליו. העולם התהפך - בני גד ובני ראובן ניגשים אל משה, יהודה ניגש אל המשנה למלך מצרים, האחים ניגשים אל יוסף, והנה כאן העוקד ניגש אל הנעקד - אברהם ניגש את יצחק. הכל עולה אל המוחין למעלה, האב והבן הם כבר אחד, "העוקד והנעקד והמזבח". "לשחטו לשם בעליו" - מי הבעלים? כדי שעולה תוקרב, וזו העולה הראשונה שאיתה חונך אברהם אבינו את המזבח בהר המוריה, השוחט חייב לשחוט אותה לשם הבעלים שלה, שהרי עולה שנשחטה שלא לשם בעליה היא פסולה. ואברהם אומר לקב"ה - אתה הבעלים, אני רק הכהן השוחט! זה לא יאמן. והתוצאה של זה היא "והנה ה' נצב עליו", כלומר בפועל ממש ה' ניצב עליו, וזה גם עוד משהו - ה' 'בונה' עליו, ה' ניצב בעולם עליו, דרכו. וברגע הזה אברהם לוקח את כל הרצון שאינו בא לידי ביטוי גלוי, כמו שופר שאינו נתקע בשבת, כי בשבת מציאות ההתעוררות היא כל כך עליונה עד שלא צריך שופר! השופר הוא להעלות ע"י מעשה. אמנם במקדש כן תוקעים בשבת כי שם היינו "לפני ה' אלוהינו". שם אנו רואים את המלך. יש שני סוגי תקיעות שופר; האחת היא "עורו ישנים", אני רוצה להרגיש את המלך, וזו התקיעה במדינה, ברשות הרבים, בעולם. אני רוצה להרגיש ולהמליך אותך עלי. אני רוצה שתזכור, "שיעלה זכרונכם", כלומר שתמשיך את החיות בנו, "ובמה? בשופר". לעומת זאת במקדש זו תקיעה אחרת. שם תוקעים כי המלך פה, כי "אתם לפני ה' אלוהינו".

שביתה מרוממת

חסידים שואלים שאלה נפלאה - אם הקב"ה שומר את כל התורה כולה, הרי שהוא גם שומר שבת, ואם כן - איך זה שהוא תוקע בשופר בשבת? והתשובה פשוטה - כי אצלו ית' הכל זה רשות היחיד, הכל שלו וממילא אין חשש לחילול שבת בטלטול וכיו"ב. ובשבת כשאנחנו לא תוקעים אנחנו מנסים להרגיש שאנחנו ברשות שלו, מנסים לשמוע אותו תוקע בשופר.

לפי המדרש, כשהמלאך הגיע שם אל אברהם, אברהם אמר לו 'לך מפה. אני רוצה לדבר רק עם הקב"ה בעצמו. אני כבר המלכתי אותו'.⁴ ואז אומר לו הקב"ה -

... כִּי יֵצֵן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת-בִּנְךָ אֶת-יְחִידְךָ כִּי-כָרְךָ אֲבָרְכֶךָ... (שם ט"ו-י"ז)

"הדבר הזה" בפשטות הכוונה היא לעקדה, נכון? אבל אם כן, מדוע צריך להוסיף "ולא חשכת את בנך", הרי זהו "הדבר הזה"? - אלא לא זו הכוונה. הכוונה היא לכך שהצלחת לייצר כזה "יהי רצון"! "הדבר הזה" זה האיל, "ולא חשכת את בנך" את יחידך" זו העקדה. כלומר, 'בי נשבעתי נאם ה' כי עשית א) את ה-'יהי רצון' (ו-ב) שלא חשכת את בנך, ולכן מכאן ואילך בניך ובני בניך יבורכו בזה שהם יוכלו להמליך את ה' ושיעלה זיכרונם לפני במצווה, בפעולה, והשיא של זה - גם באי פעולה!

יודעים מהי שבת? - שבת זו עשיה במחשבה, ברצון בלבד. בעצם השבת היא מהות העקדה, כי בעקדה כל העולם התבטל ועלה למעלה. המלאכים בוכים, כל העולם עולה, הכל נעשה שבת. יש בחסידות דיבור גדול ועמוק על כך שהעקדה עצמה היתה בשבת והיא מהות השבת. זו הנקודה.

שומע קול תרועת ישראל

אנחנו מבינים מה קורה כשראש השנה חל בשבת? - אנחנו צריכים לשמוע את קול השופר הפנימי. אנחנו צריכים רק לומר את הפסוקים ואפילו את הפעולה של השופר, של הקרן שבאה מהאיל שבא במקומו של יצחק, אין אנו עושים אלא אנחנו צריכים שהתפילה עצמה תבקע את השמיים. שהמוחין יהיו פתוחים, שיהיה כזה זיכרון של רחמים שהכל ייבקע מתוך השקט של השבת. זה דבר כל כך עמוק.

השנה כשראש השנה חל בשבת, הקב"ה תוקע ובתוך תוכנו אנחנו נמצאים במקדש, שם תוקעים בשבת. כשגמיעים לשביתה של שבת וזו מהות השבת - הקב"ה בורא את העולם בכל יום בדיבור, במאמרות⁵ - הרי שבשבת הוא שובת מכל מלאכתו ועולה לעולם המחשבה. וכשראש השנה חל בשבת אנחנו צריכים לשתוק ולשמוע את התקיעה של הקב"ה. כמו שאמרנו - במקדש תוקעים בשבת. שם זו רשות היחיד, שם לא גזרו על שבות. ברשות היחיד אני מצטרף לתקיעה של הקב"ה.

וכשראש השנה חל בשבת גם סוכות חל בשבת. ואז אני גם לא נוטל ארבעה מינים, לא מנענע לולב כדי להרחיק רוחות וטללים רעים - הכל נעשה ב'יהי רצון', כביכול השכינה עצמה מנענעת בלולב, כאילו הקב"ה מוליך ומביא, מעלה ומוריד, לוקח לכל הצדדים, ואחרי שהוא לקח אותנו לפני שלש שנים בראש השנה שחל בשבת למקומות שלא היה לנו מושג לאן הוא לוקח אותנו, עכשיו, אחרי שכל החודש ביקשנו "רחמים פשוטים, חיים טובים שאלנו ממך", אנחנו מבינים שהגאולה צריכה לבוא ממקום הרבה יותר עליון. וצריך לעצום את

שהיה רץ אצל אברהם והשטן סובכו ומערבבו באילנות. (שם)

זה פלא עצום. כאילו השטן לא רוצה שנגיע אל השופר. זוכרים שכל הסיפור שלנו עם השופר זה "כדי לערבב את השטן"? - הנה השטן! ואברהם מוציא אותו מהסבך. עד עכשיו התפקיד של הקרן היה לסבך, להרחיק בין האיל לבין אברהם. אך אברהם לוקח את האיל, מברר אותו, ומעלה לעולה תחת בנו. וכאן רש"י אומר דבר נורא ואיום, אולי הכי גדול בעולם -

תחת בנו. מאחר שכתוב ויעלהו לעולה לא חסר המקרא כלום, מהו תחת בנו? על כל עבודה שעשה ממנו, היה מתפלל ואומר, יהי רצון שתהא זו כאלו היא עשויה בבני, כאלו בני שחוט, כאלו דמו זרוק, כאלו בני מופשט, כאלו הוא נקטר ונעשה דשן.

שמענו?! זה 'האימונים' שאנחנו עושים בראש השנה שחל בשבת. יודעים לאן הביאה העקדה את אברהם? - לזה שפעולת שחיטת האיל מייצרת כזה "יהי רצון" אצלו, שהופך את הרצון, את המוחין העליון, לדבר הכי ממשי, הכי קיים. כלומר, העקדה כולה נעשית, אבל היא מתרחשת ב-'יהי רצון'. היא מתרחשת באיל ולא ביצחק אבל לעולם ולעולמי עולמים אנחנו מדברים על "אפרו של יצחק" שמונח על גבי המזבח! שמנו לב? - העולה הראשונה שעלתה על המזבח בפועל לא היתה יצחק. יצחק היה הדרך להכין אותנו לכך שבפעולה שאני עושה באיל, באמירת "יהי רצון" אני מביא את המציאות לכך שאני עוקד את עצמי ואף יותר מכך - את בני יחיד! 'יהי רצון' כאילו אני עצמי עולה למעלה! זו אבחנה עמוקה כל כך.

יהי רצון

ובואו נראה מה כתוב אז -

וַיִּקְרָא אֲבִרְהָם שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא ה' וַיִּרְאֶה אֲשֶׁר יָאָמַר ה' בְּרַךְ ה' יִרְאֶה. (שם י"ד)

ורש"י במקום אומר -

... ה' יראה עקידה זו לסלוח לישראל בכל שנה ולהצילם מן הפורענות, כדי שיאמר היום הזה בכל דורות הבאים, בהר ה' יראה אפרו של יצחק צבור ועומד לכפרה. (שם ברש"י)

רגע, אבל סוף כל סוף, אפרו של יצחק לא צבור שם?! אלא שה-'יהי רצון' הפך את האפר של האיל שהוא כבר לא האפר של האיל אלא זה היה יצחק! זה סיפור העקדה. והקב"ה אומר את זה בעצמו בפסוק הבא. המלאך אמנם קורא שם לאברהם מן השמיים אבל פתאום זה משתנה והקב"ה עצמו מדבר ונשבע -

וַיִּקְרָא מֵלֶאךָ ה' אֶל-אֲבִרְהָם שְׁנֵית מִן-הַשָּׁמַיִם. וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נָא-ה'... (שם ט"ו-ט"ז)

⁵ כמו שראינו בתחילת השיעור שזו מידת יום הכיפורים, הידיו, הדיבור.

⁴ המפרשים מסבירים שהמלאך אמר לו - "עתה ידעתי כי ירא א-להים אתה - ממני".

תקע בשופר גדול לחירותנו

שלוש השנים האחרונות, "הושענא שלש שעות הושענא". מה שהיה לפני שלוש שנים בא לעורר אותנו, עד כמה הראש שלנו יכול להפסיק לפעול והידיים יכולות להפסיק לעבוד. פתאום היינו ברגעים שעד עכשיו אנחנו לא יודעים איך להכיל אותם, וכמדומני שכל אחד מרגיש את זה בתוך תוכו. ושום רעשי רקע לא יכולים למסך את זה. כמו שכששומעים את קול השופר מתעלמים מכל רעשי הרקע של ציניות ופוליטיקות מטופשות - כולנו מרגישים את הקול הפנימי הזה שמתעורר, ומרגישים שהקב"ה תוקע והוא מנענע והוא מרקיד וירקיד את כל המציאות הזו לטובה ולישועה ולנחמה גמורה ובעז"ה הכל הכל באופן הנראה והנגלה ממש לנגד עינינו, באופן שה-'יהי רצון' יביא אותנו לראש הזה שמחבר הכל ויקבץ נידחנו, ישאיר את הכל למעלה ונשמע קול שופר גדול לחירותנו במהרה בימינו. שתתחיל עלינו שנה טובה וברכותיה, שנה טובה ומתוקה וגאולה שלמה בקרוב ממש.

מערכת "טועמיה - חיים" מברכת את כל שומעי לקחו של מו"ר חרב אלון שליט"א ואת כל בית ישראל בברכת כתיבה וחתימה טובה!

השיעור מוקדש לזכות עם ישראל, להצלחת ושמירת חיילי צה"ל, לשלום כל היהודים והאלמונים, לע"נ כל הנפלים על קידוש ח' בארצנו המלחמה ולע"נ רחל שילה בת מסעודת חנניס, עמרם בן אייזה חיה, פבי בת עליה, חן בת אלכסנדר שלמה, מאיר בן רחמים ז"ל

ולהבדיל לרפואת כל חפצנים וחוזלים וכוונס

פאני פרוח בת אסתר, חוהית בת אורית, אריה בן אלי, אלימלך מלך בן ציפורה, שרה בת רחל, ברוך בן בלה,

אליעזר בן בתיה, לאורה בת רות.

וליווה הנון ליעל רחל בת אריאל אסתר.

להקדשת שיעורים ניתן לפנות בחודשת ואטסאף לעמאל - 054-7500516

העיניים ולדמיין בביכול שהקב"ה תוקע בשופר ושומע קול שופר, והוא גם "שומע את קול תרועת עמו ישראל ברחמים" לא רק כשהם תוקעים בפועל אלא גם כשהם רק חושבים ואומרים, ומכח ראש השנה הוא גם כאילו מנענע בארבעה מינים. מרומם למעלה למעלה.

ומיום הזיכרון הזה שבו אנחנו מבקשים את נקודת הזיכרון האלו, את הרגע שהקב"ה עובר ממצב שבו הדבר נראה רחוק אל הזרמה מחדש של חיים, של חיות, "זוכר הברית", הרצון העליון - משם מגיע סוכות של ארבעה מינים בשבת ומשם אף שמחת תורה של שבת. ושבת של שמחת תורה הריקוד הוא בכזה מוחין, כאילו הרגליים של שמחת תורה נותנות למוח, למקור, להמלכה, לכל העולם הזה שירקוד כבר. שכבר ייצא לידי שמחה ויבוא אל ישועתו הגדולה.

להינשא על כנפי הריקוד האלקי

ראש השנה שחל בשבת הוא תקיעת השופר הכי עליונה. כמו שאמרנו - גם בנפש האדם יש את המקדש ויש את המדינה. במדינה אנחנו חיים כל הזמן, ובשבת שראש השנה חל בה והמקדש המעשי עוד לא קיים, אנחנו צריכים לנסות להיות במקדש. להיות ברשות היחיד של הקב"ה, להביא את כל היקום כולו לטוטאליות כזו שהכל שלך. להיזכר ברגעים הכי קשים שאלהם חותרים אויבינו ימ"ש. הם אומרים שאנחנו הכופרים והאמת היא שהם פה בשביל לעורר אותנו - "לעורר זיכרוןכם לפני", לגלות שרק אנחנו יכולים להביא את כל העולם כולו אל רשות היחיד שלו. לצאת ידי חובה בתקיעה שהקב"ה תוקע. הוא תוקע ומזרים את החיות של המלוכה החדשה הזו בעולם. בשבת הזו אנחנו מניחים את השופר הפיסי ואומרים 'רבש"ע, יהי רצון. אני מבטל את הרצון שלי ונכלל בתקיעה ובהתעוררות שאתה מעורר עלינו מלמעלה'. ובסוכות בשנה הזו אנחנו מניחים את ארבעת המינים ובמקום לומר "אני והוא הושיעה נא", אנחנו שומעים את הקב"ה עצמו זועק עלינו "אני והוא הושיעה נא". השבת הופכת את הנענוע הזה מנענוע שלנו לפעולה אלוהית והתפקיד שלנו כפי שלמדנו בעקדת יצחק הוא להתמסר לפעולה האלוהית בתוך החיים שלנו. להרגיש איך מעבר לכל השנה והשינויים, אלו חגי ראש השנה, חגי תשרי - ומשם זה יוצא לסוכות ולשמחת תורה ושם השיא.

בשמחת תורה שחל בשבת הקב"ה בביכול לוקח את עם ישראל, כמו שאנחנו לוקחים את ספר התורה, ורוקד איתנו. כתוב בהלכה שבשמחת תורה שחל בשבת יש להקפיד ולהיזהר בכמה ענינים של קדושת השבת - ביום זה התודעה מביאה אותנו לומר שאנחנו נישאים על כנפי הריקוד האלוהי. וככל שנכניס את זה לתוכנו יותר, שנחדיר את ה-'יהי רצון' הזה חזק יותר - יהפוך המקדש מהמקדש הרוחני שאני חי בו ובו אני מרגיש את הקב"ה תוקע כי אני ממליך אותו ברשות היחיד, למקדש ממש, כזה שייבנה תכף ומיד ממש.